

Posudek diplomové práce Bc. Sály Jurkové

Komunikace dětí s Tourettovým syndromem

Diplomová práce Sály Jurkové se zabývá tématem, které je v našem kontextu z lingvistického hlediska prakticky neprozkoumané, přičemž některé z projevů Tourettova syndromu jsou rozhodně zajímavé i z hlediska kulturně-jazykového. Autorka nejen přináší nové poznatky o problematice komunikace dětí s Tourettovým syndromem, ale prostřednictvím své analýzy také upozorňuje na nelehkou situaci těchto dětí. Otevírá rovněž řadu důležitých témat, která souvisejí s tím, jak na projevy Tourettova syndromu u dětí reaguje jejich okolí, a to nejen rodina či vrstevníci, ale i vyučující. Práce S. Jurkové tak může být podnětná nejen pro další výzkum, ale i pro praktické aplikace. Je třeba souhlasit s autorkou, že obecné povědomí o syndromu není dostatečné; autorčina práce by mohla být dobrým východiskem k případným výstupům určeným širší veřejnosti.

Teoretická část diplomové práce představuje Tourettův syndrom a řadu dalších potíží či poruch, jimiž děti s Tourettovým syndromem mohou trpět. Většina těchto témat je velmi komplexních a není snadné o nich vhodně pojednat na omezeném prostoru. Oceňuji, že autorka v této části zvládla relevantní témata představit přiměřeným způsobem i v přiměřeném rozsahu a že se ve vhodné míře seznámila i s poznatky odborné literatury mimo lingvistickou specializaci.

Základem výzkumné části práce jsou případové studie devíti dětí, které vycházejí z detailních rozhovorů s maminkami dětí. Původním autorčíným záměrem bylo analyzovat i ukázky komunikace s dětmi. Ty se ale bohužel získat nepodařilo, protože nikdo s rodičů s jejich poskytnutím nedal souhlas; daná oblast tak zůstává otevřená pro případný další výzkum (drobnou náhradní sondou může být rozhovor s maminkou, která sama trpí Tourettovým syndromem, a CD s nahrávkou vyprávění jednoho z dětí).

Případové studie vznikly s informovaným souhlasem zúčastněných, anonymita respondentů i jejich rodin je zachována. Oceňuji autorčin citlivý přístup k respondentkám a to, že se jí podařilo získat (po jistých úvodních peripetiích) jejich důvěru. Je dobře, že si je autorka vědoma toho, že informace, které zjistila rozhovory s maminkami, naznačují, jak problematiku vidí maminky, ale že skutečná podoba událostí, popř. pohled dalších zúčastněných osob jsou při této metodě nedostupné. Způsob prepisu i práce s ukázkami z nahrávek rozhovorů jsou přiměřené cíli výzkumu.

Představené případové studie přináší řadu nových a zajímavých poznatků o komunikaci dětí s Tourettovým syndromem i o komunikaci okolí s těmito dětmi; upozorňují také na důležité rizikové oblasti této komunikace. Práce se dotýká otázky osvojování jazyka dětí v raném věku, vlivu vybraných projevů Tourettova syndromu na komunikaci starších dětí (tiky, kopolálie, echolálie, kompenzační strategie atp.), možného odlišení vlivu Tourettova syndromu a vlivu přidružených potíží a komunikace pestrých skupin lidí z okolí dítěte s dítětem (rodina, sourozenci, vrstevníci a spolužáci, vyučující, lékaři). Oceňuji, že autorka se odvažuje v těchto oblastech načrtnout jisté závěry, ale zároveň si je vědoma, že výchozí informace od respondentek mohou být zkreslující či nedostačující. Přínosná je i skutečnost, že sledované děti jsou různého věku, některé i dospělé, což sondám dodává další rozměr umožňující vidět některé náznaky proměn v čase (např. změny v přístupu k dětem). Důležitým, i když na počátku možná neočekávaným, výsledkem jsou opakující se popisy negativních zkušeností v komunikaci rodičů a dítěte s vyučujícími ve škole, přičemž některé z popisovaných zážitků byly patrně výrazně traumatizující. Práce tak otvírá podstatnou otázku, jak by bylo možné podobným případům v budoucnu zabránit.

Diplomová práce je jako celek logicky a přehledně strukturována, text je čtenářsky vstřícný, autorka zohledňuje širší okruh čtenářů (srov. např. vysvětlivky některých medicínských termínů). Kladně hodnotím uspořádání a paralelní strukturaci případových studií, zaměření výkladu na relevantní otázky a také dílčí shrnutí ke každé studii. Závěrečné korektury unikly některé pravopisné či stylistické nedostatky; v některých případech není při uvádění zdrojů (zejména u odkazů umístěných na konci odstavce) zcela zřejmé, kde začíná přebíraná část.

K tématu práce mám dvě otázky týkající se školní výuky, k nimž by se autorka mohla v průběhu obhajoby vyjádřit: Které projevy syndromu obvykle způsobují největší potíže ve škole a při vyučování? Bylo by možné formulovat nějaká základní doporučení pro učitele, kteří vyučují žáka s Tourettovým syndromem?

Práce Bc. Sary Jurkové splňuje požadavky kladené na práce diplomové, ráda ji **doporučuji** k obhajobě. Navrhuji hodnocení *výborně*.

doc. PhDr. Lucie Saicová Římalová, Ph.D.
vedoucí diplomové práce